

Sygn. akt: I. C. 98/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2012 r.

Sąd Rejonowy w Suwałkach I. Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Anna Magdalena Taraszkiewicz
Protokolant:	Edyta Lipnicka

po rozpoznaniu w dniu 24.10.2012 r. w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. R.

przeciwko (...) SA w L.

o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i o zapłatę

I. Umarza postępowanie w zakresie żądania przywrócenia stanu zgodnego z prawem.

II. Oddala powództwo o zapłatę.

III. Zasadza od powoda A. R. na rzecz pozwanego (...) SA w L. kwotę 3.617,00 zł (trzy tysiące sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego;

IV. Nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa (kasa Sądu Rejonowego w Suwałkach) od powoda A. R. kwotę 2.475,49 zł (dwa tysiące czterysta siedemdziesiąt pięć złotych czterdzieści dziewięć groszy) zaś od pozwanego (...) SA w L. kwotę 228,41 zł (dwieście dwadzieścia osiem złotych czterdzieści jeden groszy) tytułem brakujących wydatków w sprawie.

SSR Anna Magdalena Taraszkiewicz

Sygn. akt I C 98/11

UZASADNIENIE

Powód A. R. w pozwie skierowanym przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w L. domagał się: 1) nakazania pozwanemu usunięcia z nieruchomości stanowiącej jego własność zlokalizowanej w S. gmina F., oznaczonej numerem geodezyjnym (...) linii elektroenergetycznej, a także 2) zasądzenia od pozwanego na jego rzecz kwoty 50.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu z tytułu bezumownego korzystania z należącej do niego nieruchomości w zakresie użytkowania urządzeń elektroenergetycznych za okres 9 lat.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazywał, że jest właścicielem nieruchomości, położonej w S. Gmina F., którą nabyła na podstawie umowy darowizny z 2001 r. Na przedmiotowej nieruchomości zlokalizowana jest linia energetyczna użytkowana przez pozwanego. Usytuowanie słupów energetycznych utrudnia zdaniem powoda korzystanie z

nieruchomości, co stanowi naruszenie jego praw właścicielskich. Zdaniem powoda doznaje on uszczerbku w osiągniętych korzyściach na kwotę 5.000,00 zł rocznie. Powód wskazywał, że wzywał pozwanego do dobrowolnego usunięcia urządzeń z jego nieruchomości, jednakże wezwanie to nie przyniosło rezultatu.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) Spółka Akcyjna w L. wniósł o oddalenie powództwa. Pozwany powoływał się na fakt zasiedzenia służebności gruntowej polegającej na korzystaniu z urządzeń elektroenergetycznych zlokalizowanych na nieruchomości powoda. Pozwany wskazał, że zakres faktycznego władztwa wykonywanego przez (...) SA w L. odpowiada faktycznemu władztwu wynikającemu z prawa służebności, co czyni pozwanego posiadaczem służebności. Użytkowanie nieruchomości trwa nieprzerwanie od ponad 30 lat, w wyniku czego pozwany wskutek zasiedzenia na zasadzie art. 292 kc nabył służebność gruntową, na mocy której nastąpiło obciążenie działki powoda i powstała konieczność znoszenia przez niego tego ciężaru.

Na rozprawie w dniu 11.01.2012 r. powód cofnął pozew w zakresie żądania usunięcia urządzeń elektroenergetycznych przez pozwanego, podtrzymał powództwo jedynie co do żądania zapłaty za bezumowne korzystanie z gruntu.

Pozwany wyraził zgodę na częściowe cofnięcie pozwu.

Sąd ustalił, co następuje:

A. R. jest właścicielem nieruchomości położonej w miejscowości S. gmina F., oznaczonej numerem geodezyjnym (...), objętej księgą wieczystą (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Suwałkach (odpis z księgi wieczystej k. 8-11).

Przez przedmiotową nieruchomość przebiega elektroenergetyczna linia napowietrzna SN o przewodach „gołych” 3xAFL 70mm² w układzie trójkątnym przewodów o długości 1=371m, cztery słupy przelotowe ŻN 12/PP w/w linii napowietrznej SN, elektroenergetyczna linia napowietrzna SN o przewodach „gołych” 3xAFL 70mm² w układzie płaskim przewodów o długości 1=371m, pięć słupów przelotowych ŻN 12/PP w/w linii napowietrznej SN. Grunt pod słupami i wokół słupów elektroenergetycznych jest trwale wyłączony z użytkowania na cele rolnicze. Powierzchnia wyłączonego gruntu wynosi łącznie 79,65 m². W przypadku nieruchomości użytkowanych na cele rolnicze strefą ochronną linii energetycznej napowietrznej jest powierzchnia trwale wyłączona z użytkowania na cele rolnicze. Pod liniami średniego i niskiego napięcia i w ich obrębie można prowadzić normalną gospodarkę rolną lub hodowlę zwierząt (opinia biegłego J. K. k. 246-259).

Słupy i urządzenia elektroenergetyczne linii SN posadowione na nieruchomości położonej w miejscowości S. (...), składającej się z działek oznaczonych numerami geodezyjnymi (...), objętej księgą wieczystą (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Suwałkach stanowią własność (...) S.A w L. i są przez ww. podmiot wykorzystywane w ramach prowadzonej przez niego działalności bezumownie. Od czasu posadowienia urządzeń dokonywane są ich oględziny i przeglądy przez pracowników zakładu energetycznego (bezsporne, wykaz k. 56, zeznania świadka T. W. k. 168-170).

Linia energetyczna SN 20kV (...) F. – P. – S. na odcinku przebiegającym przez działkę nr (...) została wybudowana w 1976 roku w związku z budową rozdzielni (...) w F. jako wyjście liniowe S. I. została oddana do eksploatacji w dniu 23.09.1976 r. Linia energetyczna SN 20kV (...) F. – H. – W. na odcinku przebiegającym przez działkę nr (...) została wybudowana w 1976 roku w związku z budową rozdzielni (...) w F. jako wyjście liniowe W. III. Została oddana do eksploatacji w dniu 26.04.1976 r. (protokół odbioru k. 53, 185, projekt k. 186-195, decyzja k. 196-200, mapa k. 203, 206, 214 zeznania świadka T. W. k. 168-170, szkic k. 166).

Linia energetyczna biegnąca przez działkę nr (...) nie zmieniała swego położenia. Jest konserwowana co 5 lat poprzez przeprowadzenie oględzin, przeglądów. Naprawy są wykonywane doraźnie w miarę stwierdzenia potrzeb. Linia była modernizowana poprzez dokonanie wymiany izolatorów (zeznania świadka T. W. k. 168-170).

(...) S.A. w L. powstała z przekształcenia (...) Sp. z o.o. w B., której poprzednia nazwa (do roku 2008) brzmiała (...) Sp. z o.o. w B. i która z kolei wykształcona została z jednoosobowej spółki Skarbu Państwa - Zakładu (...) S.A. w B. powstałej w dniu 12.07.1993 r. z przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...), powstałego z kolei w 1991

r. z Zakładów (...) posiadających status przedsiębiorstw państwowych i utworzonych zarządzeniem Ministra Przemysłu w roku 1989 (bezsporne, odpis KRS k. 85-87, akt przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną wraz ze sprostowaniem k. 57-71, postanowienie o wpisie do KRS k. 82-83, zaświadczenie o dokonaniu wpisu w KRS k. 84, zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w B. i przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w B. w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa k. 54-55, umowa aportowego zbycia przedsiębiorstwa k. 72-81).

Pismem z dnia 18.01.2011 r. A. R. wezwał (...) S.A. w L. do usunięcia urządzeń elektroenergetycznych z należącej do niego nieruchomości oraz o zapłatę kwoty 240.000,00 zł jako wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z urządzeń przez (...) SA w L. przez okres 9 lat (wezwanie k.12).

Do usunięcia urządzeń i zapłaty wynagrodzenia nie doszło (bezsporne).

Jednorazowe wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości – działki nr (...) położonej w S. gmina F. przez (...) SA w L. za okres od 22.07.2001 do 21.07.2011 r. wynosi 27,00 zł. Jednorazowe wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z w/w nieruchomości z uwzględnieniem utrudnienia wykonywaniu prac polowych wynosi 3.905,00 zł (opinia biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości A. T. k. 277-297).

Sąd zważył, co następuje:

Bezspornym w niniejszej sprawie było, iż pozwany (...) Spółka Akcyjna w L. od momentu nabycia przez powoda w dniu 22.07.2001 r. nieruchomości – działki numer (...), położonej w M. Starych gmina F., korzystał z niej - w zakresie związanym z funkcjonowaniem przebiegającej przez tę nieruchomość linii energetycznej oraz urządzeń elektroenergetycznych.

Pozwany przyznawał w toku całego postępowania, że linia energetyczna posadowiona na gruncie powoda jest wykorzystywana przez (...) SA w L.. Z zeznań przesłuchanego w sprawie świadka T. W. – pracownika zakładu energetycznego – wynika, że linia ta jest czynna i okresowo wykonuje się jej konserwację i sprawdzenie sieci energetycznej (zeznania k. 167-170). Zeznania powyższego świadka zasługują na pełne uwzględnienie, żadna ze stron procesu nie kwestionowała okoliczności przez niego podawanych.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył m.in. kwestii, czy owo korzystanie przez pozwanego z nieruchomości powoda opierało się na prawie, czy też miało postać bezumowną, a wobec tego czy powodowi przysługuje roszczenie o zapłatę odpowiedniej kwoty tytułem bezumownego korzystania.

Wskazać należy, iż w toku procesu powód cofnął powództwo w zakresie żądania przywrócenie stanu zgodnego z prawem poprzez usunięcie urządzeń elektroenergetycznych z jego gruntu, na co pozwany wyraził zgodę, stąd też w pkt I wyroku Sąd umorzył postępowanie w tym zakresie.

Nie ma wątpliwości co do tego, że korzystanie przez pozwanego z linii napięciowych znajdujących się na nieruchomości powoda nie opiera się na stosunku obligacyjnym. Od czasu nabycia przez powoda przedmiotowej nieruchomości strony nie zawierały żadnej umowy dotyczącej zgody na korzystanie z zamieszczonych na nieruchomości urządzeń wchodzących w skład pozwanego przedsiębiorstwa. Pozwany nie miał także zawartej stosownej umowy z poprzednim właścicielem nieruchomości.

Pozwany w toku procesu podniósł zarzut zasiedzenia służebności gruntowej polegającej na stałym korzystaniu z urządzeń elektroenergetycznych umiejscowionych na nieruchomości powoda. Analiza podniesionego zarzutu ma o tyle znaczenie, że ewentualne jego uwzględnienie pozbawiłoby powoda zasadności jego roszczenia, gdyż pozwany miałby skuteczne wobec niego uprawnienie do dalszego niezakłóconego korzystania z przedmiotowej nieruchomości w odpowiednim zakresie wynikającym z potrzeb zasilania energetycznego.

Zgodnie z treścią art. 292 kc służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje

się odpowiednio. O dopuszczalności zasiedzenia służebności linii energetycznej na podstawie art. 292 kc wypowiedział się jednoznacznie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 marca 2005 r. w sprawie sygn. akt II CK 489/04 (zostało ono powtórzone m.in. w uchwale SN z dnia 7 października 2008 r. w sprawie III CZP 89/08, w wyroku SN z dnia 12 grudnia 2008 r. w sprawie II CSK 389/08, w którym Sąd Najwyższy wskazał, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego). Stanowisko tegoż Sądu w powyższym zakresie Sąd rozpoznający sprawę niniejszą w pełni podziela.

Z treści art. 292 kc wynika, że przesłankami nabycia służebności gruntowej są: posiadanie nieruchomości w granicach służebności, upływ terminu zasiedzenia oraz istnienie trwałego i widocznego urządzenia.

Słupy energetyczne i urządzenia elektroenergetyczne (linia energetyczna), z całą pewnością są urządzeniem w rozumieniu art. 49 kc. Urządzenie to, z chwilą przyłączenia go do sieci energetycznej wchodzi przy tym w skład przedsiębiorstwa przesyłowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2000 r. w sprawie I. CKN 608/99), co oznacza, że przedsiębiorstwo to ma tytuł do korzystania z tegoż urządzenia. Immanentną częścią korzystania z takiego urządzenia jest korzystanie z nieruchomości, na których ono się znajduje (przez które ono przebiega). Korzystanie te wiąże się zaś nie tylko z pozyskiwaniem przesyłu, ale też i koniecznością posadowienia samego urządzenia, a następnie jego konserwacji, modernizacji, remontów i przebudowy. Jest to faktyczne władztwo nad nieruchomościami w podobnych granicach, jak wykonuje je uprawniony z tytułu służebności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2002 r. w sprawie III CZP 64/02).

Jak już wyżej wspomniano poza sporem w sprawie niniejszej pozostawało, iż posadowione na nieruchomości szczegółowo opisanej we wniosku słupy i urządzenia energetyczne stanowią własność pozwanego i są przez niego wykorzystywane w ramach prowadzonej przez niego działalności. Bezspornym było również i to, że – w związku z korzystaniem z ww. słupów i urządzeń energetycznych – pozwany władał przedmiotową nieruchomością w podobnych granicach, jak wykonuje je uprawniony z tytułu służebności.

W tym stanie rzeczy rozważyć tylko pozostało, czy owo władztwo trwało przez czas dostatecznie długi, by wywołać skutek w postaci zasiedzenia. W tej kwestii sięgnąć należało do terminów określonych w art. 172 kc. Zgodnie z powołanym przepisem posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze. Po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze.

Dla oceny, czy w przypadku pozwanego skutek w postaci zasiedzenia służebności przesyłu nastąpił, zasadnicze znaczenie miało ustalenie daty rozpoczęcia biegu terminu zasiedzenia. Datę tę pozwany wiązał przy tym z datą posadowienia na nieruchomości należącej obecnie do powoda słupów i urządzeń energetycznych, wskazując, że w zakresie linii SN 20 kV (...) F.- P. – S. odbiór linii miał miejsce w dniu 23.09.1976 r., zaś w zakresie linii SN 20 kV (...) F. – H. - W. odbiór linii miał miejsce w dniu 26.04.1976r.

Dokonując analizy dokumentacji znajdującej się w aktach sprawy Sąd przychylił się do stanowiska pozwanego w zakresie wskazania dat początkowych biegu zasiedzenia służebności w przypadku obu linii. W istocie z map inwentaryzacyjnych (k. 203, 206, 214) i protokołów odbioru (k. 53, 185) wynika posadowienie obu linii średniego napięcia w roku 1976.

Również z zeznań przesłuchanego w sprawie świadka T. W. wynika, że urządzenia elektroenergetyczne obu linii energetycznych powstały na gruncie powoda w roku 1976. Sąd dał wiarę zeznaniom w/w świadka. Zeznania te są logiczne i spójne. Świadek jako pracownik zakładu energetycznego dysponuje wiedzą na temat stanu urządzeń elektroenergetycznych na gruncie powoda z racji wykonywanego zawodu.

Wskazać należy, iż okoliczność dotycząca posadowienia linii na gruncie powoda jeszcze w latach 70-tych potwierdził sam powód. Wskazał on również, że przebieg linii się nie zmienił.

Bezspornie początek biegu zasiedzenia służebności przypada na okres w którym nie istniał jeszcze podmiot będący obecnie właścicielem urządzeń, zaś własność tę należy przypisać Skarbowi Państwa. Z dokumentów złożonych w toku niniejszego postępowania wynika jednakże, że – w zakresie służebności stanowiącej przedmiot niniejszego postępowania – następcą prawnym Skarbu Państwa jest pozwany. Protokół odbioru końcowego linii SN 20 kV (...) F. – P. – S. świadczy o tym, że linia ta została oddana do eksploatacji w dniu 23.09.1976 r. Z kolei linia energetyczna SN 20kV (...) F. – H. – W. została oddana do eksploatacji w dniu 26.04.1976 r. (protokół odbioru k. 53, 185). Po oddaniu tych linii do użytkowania weszły one w skład majątku przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...). Przedsiębiorstwo to w roku 1993 uległo podziałowi, a zdecydowana większość jego majątku weszła w skład jednoosobowej spółki Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna w B.. Wynika to jednoznacznie z treści zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu nr 184/O./93 z dnia 09 lipca 1993 r. i załącznika do tegoż zarządzenia oraz umowy notarialnej z dnia 12.07.1993 r. przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną. Wprawdzie w żadnym z tych dokumentów nie wskazano wprost, że na majątek jednoosobowej spółki Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna w B. przechodzi właśnie linia 20 kV F. – P. – S. i SN 20kV F. – H. – W. i prawa do korzystania z nieruchomości, przez które linie te przebiegają, to – zdaniem Sądu, skoro §3 ust. 1 przywoływanego załącznika do zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu nr 184/O./93 z dnia 09 lipca 1993 r. stanowi, że jednoosobowa spółka Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna w B. przejmuje wszystkie prawa i obowiązki Zakładu (...) w B. za wyjątkiem szczegółowo opisanych w załączniku przypadających (...) S.A. w W., a jednocześnie w załączniku tym nie ujęto linii przedmiotowych, to linie te i prawa do korzystania z nieruchomości z nimi związane uznać należało za przypadające na rzecz jednoosobowej spółki Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna w B.. Nastęstwo prawne pomiędzy ww. spółką a wnioskodawcą w sprawie niniejszej zostało zaś wykazane jednoznacznie dokumentami w postaci: umowy notarialnej z dnia 30.06.2007 r. aportowego zbycia przedsiębiorstwa i postanowienia o wpisie do KRS.

Możliwość i dopuszczalność uwzględnienia nastęstwa prawnego zakładu energetycznego – obecnego właściciela urządzeń elektroenergetycznych w zakresie m.in. możliwości zasiedzenia służebności przesyłu uznał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 września 2010 r. w sprawie III CSK 319/09, w którego uzasadnieniu wskazał na samodzielne prawo, istniejące przed 1989 r. przedsiębiorstwa państwowego do nabywania aktywów w drodze zdarzeń prawnych t.j. zasiedzenie, następnie przeniesione w drodze sukcesji uniwersalnej na podmiot powstały w wyniku prywatyzacji i komercjalizacji. Co więcej, Sąd Najwyższy na gruncie rozpatrywanego stanu faktycznego (posadowienie linii energetycznej w 1953 r.) wskazał na istnienie po stronie podmiotu zasiadającego służebność – dobrej wiary „dobra wiara posiadacza wynika w niniejszej sprawie z przekonania o służącym mu prawie do postawienia słupów i rozpięcia na nich linii elektroenergetycznej, a następnie korzystania z dostępu do niej (por. wyrok SN z dnia 19 maja 2004 r., III CK 496/02, Lex nr 152776). Przekonanie to miało podstawę prawną w przepisach obowiązujących w czasie obejmowania w posiadanie w 1953 r.: ustawy z dnia 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli (Dz. U. Nr 28, poz. 256 ze zm.) oraz dekretu z dnia 30 czerwca 1951 r. o obowiązku świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. U. Nr 38, poz. 284 ze zm.). Do wykonywania służebności nie były wymagane żadne szczególne akty administracyjne i w przyjętej przez lata praktyce, zwłaszcza w początkowym okresie obowiązywania wskazanych przepisów, nie przywiązywano wagi, o czym powszechnie wiadomo, do wypełniania obowiązków o charakterze formalnym”.

Skoro w niniejszej sprawie bieg zasiedzenia służebności przesyłu w zakresie linii energetycznej SN 20 kV (...) F. – P. – S. rozpoczął się w dniu 23.09.1976r., a w zakresie linii F. – H. – W. została oddana do eksploatacji w dniu 26.04.1976 r., to w tym czasie obowiązywał kodeks cywilny w pierwotnym brzmieniu, przewidujący 10-letni termin zasiedzenia przez posiadacza samoistnego obejmującego nieruchomość w posiadanie w dobrej wierze i 20 – letni termin zasiedzenia przez posiadacza samoistnego obejmującego nieruchomość w posiadanie w złej wierze (art. 172 kc). Przyjmując dobrą wiarę posiadania służebności (zgodnie ze wskazaniem Sądu Najwyższego w sprawie III CSK 319/09 w analogicznym stanie faktycznym i prawnym, opisanymi powyżej) data nabycia służebności przesyłu przypada odpowiednio na 23.09.1986r. i 26.04.1986.

Z powyższego względu, skoro poprzednik prawny pozwanego nabył służebność przesyłu w zakresie obu linii średniego napięcia przebiegających przez nieruchomości powoda w obecnie istniejącym kształcie, to powództwo o zasądzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu w zakresie eksploatacji linii energetycznej jako bezzasadne podlegało oddaleniu (o czym orzeczono jak w pkt II wyroku).

Orzekając o kosztach procesu Sąd miał na uwadze treść art. 98 kpc. Powód przegrał proces winien zatem ponieść koszty stronie przeciwnej. Sąd nie obciążał powoda kosztami związanymi z dopuszczeniem dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy w związku ze sprawdzeniem wartości przedmiotu sporu. Wniosek w tym zakresie pochodził od strony pozwanej, zaś w wyniku tego sprawdzenia okazało się, że Sąd Rejonowy jest sądem właściwym do rozpoznania obu zgłoszonych w pozwie roszczeń. Mając powyższe na względzie orzeczono jak w pkt III wyroku.

SSR Anna Magdalena Taraszkiewicz